

ВІДГУК
про автореферат дисертації
Мендель Юлії Володимирівни
«Натурфілософська металогіка лірики
Володимира Затулівітра
в контексті поезії 1970-90 рр.»»,
поданої на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук
зі спеціальності 10.01.01 – українська література

Парадигма літературно-критичного мислення початку ХХІ століття передбачає комплексний підхід до писемної творчості, нове прочитання класичних творів, ґрунтовніше дослідження поетики зображально-виражальних засобів. Усе це має на меті зацікавити нинішнє покоління науковців у формуванні нового погляду на класичну літературну спадщину.

Літературознавці звертають дедалі більшу увагу на художню словесність другої половини ХХ – початку ХХІ ст., зокрема лірику шістдесятників, її поетику, образну систему, особливості поетичної мови та жанротворення. У поле зору Юлії Мендель потрапила малодосліджена сторінка історії української поезії – постать Володимира Затулівітра, його місце у становленні сучасної української лірики, її нових форм і жанрів.

Мова поезій В. Затулівітра, заснованих на синестезії мистецтва і натурфілософії, – це окремий неповторний авторський словник: деталі, епітети – несподівані й точні, метафори – світової величі. Кожне слово являє собою втілення певного мистецького твору – пісні, картини, образка, статуетки тощо – в одній лексемі. Захоплення митця живописом і музикою, обізнаність із творчістю відомих художників і композиторів, а також успадковане від предків-слов'ян пантеїстичне ставлення до природи значною мірою позначилися на його світовідчутті й світобаченні, які промовляють до нас мовою віршованих творів. Сенсорна образність, її «первозданний» зміст і прихована, часом контекстуально-спровокована мистецтвознавча символіка стали важливим елементом філософсько-естетичної концепції Затулівітра.

У своїй роботі Юлія Мендель має на меті з'ясувати семантику металогічних образів лірики Володимира Затулівітра – натурфілософських порівнянь, метафор, символів, які становлять особливу естетичну систему й визначають риси індивідуального стилю автора. Йдеться передусім про образи психоісторичні, архетипні, сенсорні, тотемістичні (рослинні, тваринні, астральні). Дослідження має вагому науково-теоретичну базу, представлену працями класичних філософів – І. Канта, Ф. Ніцше, З. Фройда, К.-Г. Юнга, П. Тейяра де Шардена, М. Бахтіна, – та українських філологів В. Моренця, М. Ільницького, А. Ткаченка, В. Діденка, Ю. Коваліва, Оксани Пахльовської та багатьох інших учених. Це дало дисертантці змогу зробити різнопланові висновки щодо натурфілософського образу в поезії В. Затулівітра, його світоглядну основу, зрозуміти специфіку художнього світу митця, закодованого в образах і символах.

Друга половина ХХ століття, її суспільно-політичні та культурні реалії наклали відбиток на світогляд українських поетів, зокрема й В. Затулівітра, що

виявилось в посиленні уваги автора до зображення внутрішнього світу людини, жанровому розмаїтті творів, збагаченні їхньої поетичної семантики, лаконізмі викладу; зауважимо, що всі ці чинники зумовлюють звернення поета до верлібрової форми (зокрема, у виповненій вільновіршовими творами «Пам'яті глини» 1984 року видання та посмертному «Четвертому із триптиху»). Цей момент удаło підмітила Юлія Мендель, що й дало їй підставу стверджувати: *творчість Володимира Затулівітра як представника так званої «тихої» лірики характеризується своєрідною «тихою де-революцією», що її можна витлумачити як контрверсійний злам поетової душі, явлений у словах, позбавлених зайвої патетики*. І визначниками цього зламу, без усякого сумніву, стають натурфілософські концепти – чотири першооснови, рослинні і тваринні образи, персоніфіковані психотипи.

Автореферат Юлії Мендель відзначається стрункою системою прочитання тексту: від огляду поняття поетичної натурфілософії у парадигмі літературного процесу кінця ХХ – початку ХХІ століть до особливостей образу як структуротворчої імплікації лірики В. Затулівітра. Крім значного обсягу розглянутого текстового матеріалу, позитивне враження справляє й якісна мова роботи (у перспективі – також наукової монографії), без надуживання псевдонауковими напівтермінами та іншомовними словами.

Поряд із тим, слід висловити деякі зауваження до тексту автореферату. Передусім в око впадає поширена серед науковців помилка (с. 5) – «Арістотель», замість унормованого «Аристотель», а також «Тіт», замість «Тит (Лукрецій Кар)». А цікаве спостереження щодо еволюції від класичного вірша до верлібру (с. 8), вочевидь ґрунтовно висвітлене в дисертації, в авторефераті слід би розвинути – адже число його читачів значно більше.

Утім, наведені зауваження не послаблюють загального позитивного враження від роботи. І реферат, і фахові публікації в авторитетних виданнях (серед яких – «Наукові записки ТНПУ», «Літературознавчі студії», «Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету»), свідчать про високий рівень підготовки дисертантки, її уміння вести типологічний, інтертекстуальний, порівняльний аналіз тексту, виявляти нові аспекти прочитання відомих творів. Робота відповідає вимогам ДАК МОНМС України до кандидатських дисертацій, а її авторка заслуговує на присвоєння їй наукового ступеня кандидата філологічних наук.

Доктор філологічних наук,
професор кафедри українознавства
Національного університету
харчових технологій

Н.В. Науменко